

REMISSVAR

2018-04-06

Dnr: N2017/07438/FF

Näringsdepartementet

SOU 2017:95 Ett land att besöka. En samlad politik för hållbar turism och växande besöksnäring

Småföretagarnas Riksförbund vill inkomma med ett yttrande angående betänkandet SOU 2017:95 Ett land att besöka. En samlad politik för hållbar turism och växande besöksnäring.

Bakgrund

Besöksnäringens utredningen har haft som syfte att ge regeringen underlag för att stärka besöksnäringen som export och jobbmotor i hela landet. Uppdraget har varit att analysera utvecklingen och bedöma framtida utmaningar och möjligheter för besöksnäringen, liksom att lämna förslag till en politik som skapar förutsättningar för tillväxt, företagande och sysselsättning och som ska bidra till att aktörerna gemensamt kan kraftsamla inom besöksnäringen. Småföretagarnas Riksförbund anser att utredningen ger en god beskrivning av den snabbaste och mest uthålligt växande näringen i Sverige. Turismen omsatte redan 2016 300 miljarder med 170 000 personer i verksamheterna som lämnade 17 miljarder i moms till statskassan. Dock anser förbundet att det är problematiskt att utredningsdirektivet inte behöver kopplas till *skatte och avgiftsregler eller förändringar i skatteförfarandet*. Då just dessa områden upplevs av landets småföretagare som mest hämmande för expansion och tillväxt.

Allmänna reflektioner

I denna typ av utredningar som omfattar stora områden går det att utröna vissa generella slutsatser om vikten av samverkan, tillit och tolerans mellan det offentliga, näringslivet och akademien. En lyckosam triple-helix-samverkan är grundreceptet för framgång. Detta kan utrönas både i SOU 2017:1 För Sveriges landsbygder – en sammanhållen politik för arbete, hållbar tillväxt och välfärd och SOU 2016:72 Entreprenörskap i det tjugoförsta århundradet. I samtliga exempel konstateras att förutsättningar för framgång inom respektive område bygger på att skapa ett bra företagsklimat som bl.a. uppnås genom regelförenklingar, goda villkor för entreprenörskap, innovation och säkerställd kompetensförsörjning. För att uppnå dessa grundförutsättningar bör utgångspunkten på förslag utgå från företagandets lokala/regionala motivationsfaktorer och inte på centraliserade och kontrollerande hygienfaktorer. *Humankapital och entreprenörskap är de viktigaste faktorerna för att förklara skillnader i regionala inkomstavvikelser världen över. Även en region med forskning i världsklass har svårt att växa utan aktiva entreprenörer som kommersialiserar kunskapen. Således är entreprenören dels ur ett innovations- och tillväxtperspektiv, dels ur ett regionalekonomiskt perspektiv kanske det viktigaste policyinstrumentet. Att skapa förståelse för de faktorer som har betydelse för det regionala entreprenörskapet är således att skapa förståelse för tillväxt och innovation.*¹ Att utredningens utgångspunkt till stora delar riktar in sig på de offentliga

---

¹ Johan P Larsson (2016) Det smittsamma entreprenörskapet – från bruksmentalitet till Gnosjöanda

stödstrukturerna kan leda till att förslagen utmynnar i projekt där det offentliga är subjekt och företagen som skapar tillväxten förpassas till objekt.

Utredningens konkreta förslag direkt kopplade till de små företagens villkor och övriga väsentliga förhållanden är relativt begränsade vid jämförelse med föreslagna satsningar på centrala verk och akademien. Figur 3.1 om Aktörssystem på nationell nivå är talande i sin stora spretighet med total avsaknad av de aktörer som faktiskt skapar mervärdet inom turismen, d.v.s. alla företagare som satsar sin själ och hjärta för att utveckla sin verksamhet. Bilder för regional och lokala system är likvärdigt invecklade och dominerade av offentliga aktörer, trots beskrivningen *företagen, som är grunden i besöksnäringen*.

Mål för politiken

Utredningen föreslår att det nya övergripande politiska målet är att öka besöksnäringen och turismens bidrag till hållbar ekonomisk, social och miljömässig utveckling i landet (3.3). Småföretagarnas Riksförbund skulle vilja se att utredningen presenterat hur hållbarhetsperspektivet kan omsättas till en entreprenöriell möjlighet och tillväxt istället för att utmåla hållbarhetsprinciperna som begränsande faktorer.

Utredningen beskriver förslag till Strategiska insatsområden och delmål (3.5) med 9 punkter, varav företagets villkor är den sista. I avsnitt 3.5.9 gör man en kortfattad beskrivning av vad företagare anser sig behöva för att kunna fortsätta satsa. Viktigast är att *besöksnäringens företag har konkurrenskraftiga förutsättningar i förhållande till omvärlden*, vilket borde vara naturligt.

Kompetensförsörjning

Kompetenshöjning och personalförsörjning är uppenbara utmaningar för den personalintensiva besöksnäringen, vilket också utredningen konstaterar. Insikten om ojämn arbetsbelastning framgår i att *Utredningen konstaterar att regelverket är en extra stor utmaning för företag som har behov av rörliga scheman och säsonganställningar vilket många arbeten i besöksnäringen bygger på*, men inte heller här vågar man sig på riktig analys eller förslag till hur detta praktiskt ska kunna lösas. Rekryteringsbehov konstateras bara, genom t.ex. *allt färre arbetsgivare i besöksnäringen vänder sig till Arbetsförmedlingen för att tillsätta vakanser*, utan direkta förslag till möjliga lösningar. Det närmaste man kommer är förslag till sänkt arbetsgivaravgift för personer under 25 år och stöd från Arbetsförmedlingen för att ha praktikanter. I dessa förslag saknas beräkningar för kostnader, vilket ger intrycket av att förslaget är löst hållet och inte så allvarligt menat.

Utredningen snuddar vid lärlingssystem, men vågar inte föreslå detta fullt ut. *Ett större inslag av arbetsplatsförlagd utbildning även på akademisk nivå skulle kunna öka studenternas praktiska förmågor liksom företagets vilja att anställa akademiskt utbildade* är insiktsfullt, men utan konkreta förslag på hur det ska kunna lösas. Utredningen argumenterar för nationellt programråd, medan de tillfrågade företagarna framför *behovet av att de lokala stödstrukturerna får resurser för samverkan mellan skola och det regionala näringslivet*. Småföretagarnas Riksförbund har tagit fram ett förslag på hur ett lärlingssystem kan utformas utifrån småföretagarnas villkor i rapporten *Lärlingsplan för framtiden*. Där presenteras fyra principer vid utformning av ett lärlingssystem som skulle underlätta kompetensförsörjningen inom turism och besöksnäringen. Utformningen av ersättning till lärling och

handledning, anställningsform, teoretisk utbildning som komplement till arbetsförlagt lärande samt översyn och kvalitetskontroll.

Trafikutbud och transporter

I kapitel 9.7.1 pekar utredningen på ett övergripande problem om bristen på dialog mellan besöksnäringen och kollektivtrafikansvariga myndigheter. Småföretagarnas Riksförbund har haft många samtal med mindre företagare inom transportområdet som styrker denna problembild. En av de stora svårigheterna är kollektivtrafikmyndigheternas upphandlingsrutiner. Upphandlingarna är allt för omfattande och stora, baseras på lägsta pris och ibland orimliga skall-krav. Underlagen är vanligtvis bristfälliga, baserade på storskalighet och effektivitet, vilket leder till att lokala aktörer med lokalkännedom, hög service och tillgänglighet har slutat att lägga anbud på dessa upphandlingar. Därmed försvinner även de viktiga servicevärden som lokal stolthet innebär och som försämrar upplevelsen för besökande och turister. Småföretagarnas Riksförbund, i likhet med näringsministern, anser att riktlinjer och utbildning för smart funktionsupphandling bör utvecklas så att de myndigheternas upphandlare i större utsträckning upphandlar utifrån funktion istället för lägsta pris.

Företagandets villkor

Först i kapitel 14 fokuseras mer på företagandets villkor. Även här beskriver man mer problem- och möjlighetsområden än kommer med konkreta förslag till förenklningar. Dock anges *Förenklingsarbetet följs upp mot fyra mål: Att 1) det ska bli enklare att lämna uppgifter, 2) handläggningstiderna ska kortas, 3) regler ska främja företagets tillväxt och 4) kostnaderna till följd av regler ska minska.* Förslag på hur detta ska gå till mer konkret saknas dock. Tillväxtverket har genomfört en *kartläggning av vanliga uppgiftskrav som företagare i besöksnäringen möter, identifierades över 370 krav från 25 olika aktörer.* Information om detta är bra, men vad ska man göra för att minska denna börda och hämsko för utvecklingen? Förenklat uppgiftslämnande, i likhet med flera tidigare utredningar, är det närmaste något förslag denna utredning kommer.

Konsekvensutredningen

Konsekvensutredningen blir ganska tunn, eftersom de konkreta förslagen till annat än att finansiera offentliga aktörer är relativt få. Dock kan man framhålla några delar om t.ex. turismföretagandets betydelse för vår glesbygd *Besöksnäringen bidrar även med kommersiell service som inte bara kommer besökare till del utan även lokalboende och Besöksnäringen är en näring som bidrar till att länka samman olika delar av Sverige med varandra.* Utredningen saknar dock insikt om hur omfattande innovationerna är i mindre företag inom nya branscher, kanske bara för att man inte har råd med patent? *Utredningens bild är att små och medelstora företag generellt har mer begränsad kapacitet att satsa på forskning och utveckling och att tillgodogöra sig ny kunskap än stora företag.*

Avslutning

Småföretagarnas Riksförbund är positiva till att utredningen föreslår riksdagen att fatta beslut om ett nytt övergripande politiskt mål för hållbar turism och växande besöksnäring. Men för att målen ska nås behöver både strategi och delmål baseras på de lokala/regionala förutsättningarna för företagande och entreprenörskap. Genom att utgå ifrån EU:s målsättning Tänks småskaligt först finns förutsättningarna för att ett underifrånperspektiv blir grogrunden för att Sverige blir ett spännande hållbart besöksmål för turister och besökare världen över.

I detta ärende har förbundsordföranden Peter Thörn beslutat och näringspolitisk samordnare Mattias Andersson varit föredragande.

Med vänlig hälsning

Peter Thörn

Förbundsordförande

Småföretagarnas Riksförbund